

OŠ BISTRICA

šol. leto
1992 | 93

št. 6

Glasilo posvečamo

100-letnici
šole

KRONIKA

.....mo razredne

ljudske šole

v (na)

Kovorji.

V LJUBLJANI.

Natisnil in prodaja Rudolf Milic.

Dne
in
meseca

Leto 1893

Spomina vredni šolstvo zadevajoči dogodki.

Leto 1856 povečeval je mladinsko lutkovno kapela v
Kormoran v branji i. pisanju, od tega časa do leta
1888 nij bila nikakega pouka.

Leto 1888 pričel je producirati g. župnik Lavrenc
Krištofič mladinsko v branji pisanje in računstvo.
Začel je na teden 8 do 10 ur. Pouka videli so se
je na leto 40 do 50 uencev. Šola za silo trajala
je do leta 1893 v župnijskem dvorcu.

Novo dozidana šola otvorila se je dne 3 oktobra g.
z sv. mašo; po sv. opravilu blagoslovil je o. g. župnik
v naučeniški velenjencasa g. c. kr. skrajnega nad-
zornika Kuma; župana Lovro Aljanciča in novo
skrajnega šol. sveta šolsko poslopje z primernim
govorom. Po daljšem govoru izroči g. c. kr. skrajni
nadzornik vodstva šole g. Ant. Debelak. Ta izpre-
govori tudi nekaj besedi in spominja starše, na prid-
no pošiljanje, stroške pa na prisotno obiskovanje
šole.

Sklep tega šol. leta je bil dne 28. julija 1894 z zahval-
no sv. mašo.

Dne 4. oktobra slavila je šola god. Nj. U. presvitlega re-
sarja Fran Josipa i. in dne 20. novembra god. Nj. U. re-
sarice Elizabete.

Velika sobota in sv. Piesnje Telesov vdeležila se je šol.
mladina sl. spreveda. Dne 21. junija je bila šolska
maša v spomin sv. Alojzija K. spovedi in sv. obhajila.
Je po šli stroci kritikal. Dne 29. julija sprejeli so ne-
kateri uenci prvo sv. obhajilo.

Da se vsaj nekoliko kroska pokonca, bila sta dva igla-
ta, pri katerih se je pokončalo 2 hl.

h palokom vis. p. kr. dež. solsk. svetla z dne 29. avgusta
1893 št. 1965 bil je imenovan za luk. učitelja Mih. Debe-
laku, učitelj v Trsteniku. Od 6. novembra 1885 do 19. febr.
1886 služboval je kot pomožni učitelj v Mošnjah kraj
Pradoljica, od tega časa do 23. januarja 1888 privojo-
vično in od 29. oktobr. 1888, do 29. avgusta 1893 kot defini-
tivni učitelj na Trsteniku.

Nsled. paloka vis. p. kr. dež. sol. sv. z dne 27. nov. 1893
št. 3046 pooblašila se je uc. Mih. Debelaku prva sta-
nostno dokladati.

Hkraini solski svet bil je slednje sestavljen: Klemenčič
junji predsednik, Lavro Kristofič zastopnik cerkve, Mih.
Debelak zastopnik sole, Janez Golmajer, Janez Ribničar
in Janez Brejca - solborniki.

P. kr. okrajni solski svet je bil sestavljen. Vli: gospod. D. M.
Gstettnerhofer s. kr. str. glavar, vli. gospod. p. kr. str. s. nad.
zornik Andr. Hummer, vli. g. delan Ant. Mejnarc, zast. cerkve
vli. g. s. kr. notar Ant. Glibočinik, g. Janko Urbančič graš.
calk, zastopnika dež. sabora. g. Josip Braun in g. Stanišnik
zastopnika učiteljstva.

Vis. s. kr. dež. sol. svet g. Baron Klein s. kr. dež. predsed.
Šuman Jos. s. kr. dež. s. nad. Merk Jos. s. kr. vl. svet ov.
Murnik Jos. s. svetovalec. Mošnjaki Jos. Bleinweis v. Trsteniku
kot posl. dež. sabora. Klopčakar L. stol. prost, Kuzpan Tomo
zastopn. verstva. Dvaprotnik Andr. in pr. Junovic zast. učit.

V solski sobi se je nadomestila železna peč z glinasto
Druga soba n. stanoovanja se je pobarvala in iz kuhinje
v sobo vnata prebilo. Drugi prostori pa pobelili

Solski svet se je na novo priredil, na pravih dnevnica

Solsko leto 1917/18.

Solsko leto se je pričelo dne 17. septembra 1917 s sv. mašo. Po sv. maši se je pričel redni pouk. Ponavljanje šolu se je pričela dne 18. oktobra.

Dne 31. oktobra je bil pouka prost dan, ker so nienci nabirali staro oblekora vojake.

Dne 3. novembra je praznovala šolska mlada dina god Nj. Velikanstva cesarja Karla I s sv. mašo in pouka prostim dnem. Raz šolskega postopja je visela cesarska zastava.

Dne 28. novembra so se udeležili nienci sv. maše v rahvalo rešitve cesarja Karla I in smrtne nevarnosti, dne 30. novembra pa sv. maše radušnice za pokojnega cesarja Franca Jožefa I., ki je umrl dne 21. novembra 1916.

Dne 17., 18. in 19. novembra ni bilo šolskega pouka, ker ni bilo del.

Z ozirom na odlok v. kr. dež. šol. sveta v Ljubljani z dne 22. decembra 1917 št. 7840 je bil imenovan Jos. Bertoneelj v Smarjeti na bolnijskem imenovan nadničelj in v Korozi. Ker pa je bil imenovan do 9. februarja 1918 v aktivni vojaški službi, je prevzel v ozirom na odlok v. kr. okr. šol. sveta v Kranju z dne 17. februarja 1918 št. 274 vodstvo na tukajšnji šoli od prov. voditeljice, def. učiteljice Ane Schiffersjeve šele 14. februarja 1918. Poučevati pa je pričel 18. februarja 1918, ker mu je krajši šolski svet radi rešitve dovolil tridnevni dopust, na kar je bila prov. učiteljica Margareta Lilleg v ozirom na odlok v. kr. okr. šol. sveta v Kranju z dne 7. februarja 1918 št. 198 odpuščena.

Dne 22. in 23. marca v II. razredu vis. in niz. skupine ni bilo pouka, ker je šel razrednik Jos. Bertonec v Ljubljano k vojaški in dražinski preiskavi.

Dne 25. aprila je bil shlep deshe in dehtiške ponovljane sole.

Dne 27. aprila je prarovala solska mladina god. 11j. Velikonostra cesarice Lide s sv. mašo. Ta dan je bil pouka prost. Ravnotako se je praroval cesarčin rojstni dan dne 9. maja. Obrat je raz. solskega poslopja plapolala cesarska zastava.

Dne 30. marca so se solarji udeležili velikončne procesije, dne 30. maja pa procesije sv. Krištofa Pelusa.

Dne 30. aprila v I. razredu višje in niz. skupine ni bilo solskega pouka, ker je bil razrednik Jos. Bertonec razposlan pri oddaji kmetijskih predmetov.

K odlohom v hr. okr. glavarstva v Kranju v dne 25. maja 1918 št. 15710 je bil nadučitelj Bertonec Jos. imenovan popisovalnim komisarjem raz. krajevno-občinsko Koroš. K. oziroma na to sta se obe skupini I. razreda oziroma II. razreda od 7. junija do 1. julija poučevali skupno in sicer v oddelkih.

Felersenjani gospod v hr. okr. šol. nadzor. nika Karl Simon je nadzoroval tukajšnjo šolo dne 5. junija.

Dne 8. junija je stavil gospod okrožni nadzor. Dr. A. Kaisersberger otrokom kore.

Dne 21. junija je bil pravnih sv. Alojzija. Otroci se skupno udeležili sv. maše. Ta dan je bil pouka prost.

Skupno v letu so se udeležili solski

stroci prejema svetih sakramentov.

Črnavstveno stanje šolske mladine je bilo
prav povojno.

Šolska namnila so se razdelila štirikrat in
sicer:

1. decembra 1917,

15. februarja 1918,

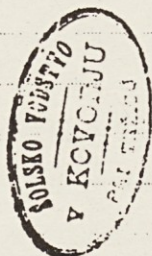
26. aprila 1918 in

15. julija 1918.

Klenci so darovali za splošno vojno preskrbo
5665 K, kateri znesek se je odposlal na v. hr. deželno
vlado na Kranjsko.

Školev šolskega leta je bil 15. julija 1918 s
10. maico. Po 10. maici so se razdelila šolska namna,
niba..

Šolsko vodstvo v Lovoju, dne 15. julija 1918.

M. K. K. sol. vodja.

Šolsko leto 1915/19.

16. 9. 18. Šolsko leto se je pričelo dne 16. septembra s šolsko so. maso. So so masi se je pričel račun ponk. Donavljavna šola se je pričela dne 17. oktobra.
17. 10. 18.
4. in 5. 10. 18. Dne 4. in 5. oktobra v I. razredu višje in nižje skupine ni bilo ponka, ker je šel razrednik Jos. Bertonec k vojaško kadroviški priiskavi v Ljubljano. V istem razredu tudi 12. oktobra ni bilo ponka, ker je bil razrednik zaposlen pri preizemanju kempinje na občinskih opravilih.
12. 10. 18.
14. 10. — 19. 10. 18. Od 14. oktobra do 19. oktobra je poučeval v obeh razredih in sicer v oddelkih nauč. Jos. Bertonec, ker je učiteljica U. Schiffer bolela na špansko boleznijo.
21. 10. — 4. 11. 18. Od 21. oktobra do incl. 4. novembra se radi španske bolezni ni poučevalo.
14. 12. 18. Dne 14. decembra je bil v proslavo njeinjenja troimenega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev naučni praznik. Ponka prosti dan se je proslavil nad vse slovesno. Otroci z učiteljstvom so se udeležili skupne so. mase s šolsko zastavo. Pri masi se je prebrala adresa Narodnega Trga in odgovor Nj. Visočanstvu regenta Aleksandra. So masi so zapeli v cerkvi otroci "Lijpa naša domovino", nato so šli v šolo. V šoli je imel šolski odjaj slavnostni govor. Nato so otroci deklamirali nekaj domovinskih pesmi in zapeli "Lijpa naša domovino" in "Gimn' oramo". Raz šolskega poslopja je visela slovenska trobojnica - tudi vsi otroci so imeli pripete slovenske znake.

ŠOLSKI MUZEJ V LJUBLJANI

Register osnovnih šol

Že od leta 1856-1893 je bila v kraju zasilna šola. Poučevali so župniki.

3.10.1893 je bilo odprto novo šolsko poslopje in se je začel redni pouk. Prvi učitelj je bil Mihael Debeljek.

3.10.1912 je bila končana prezidava šolskega poslopja in šola razširjena v dvorazrednico. Imela je dve učilnici. Med vojno je bil v šolski zgradbi pouk, zato poslopje ni poškodovano.

Od novembra 1941 do pomladi 1943 so poučevali nemški učitelji v nemščini, potem so zbežali pred partizani.

Novembra 1943 so pričeli poučevati belogardisti, ki so imeli pouk vse do osvoboditve.

Iz časopisa

Učiteljski tovariš, 1893, str. 160 in 275

Uradni razpisi učiteljskih služb

št. 690

o.š.s.v.

Na novo ustanovljeni jednorazredni ljudski šoli v Kovorju pri Tržiču je z začetkom šolskega leta 1893/94 stalno, eventualno tudi začasno popolniti mesto učitelja - voditelja z dohodki IV. plačilnega razreda z opravnino 30 gld in s prostim stanovanjem.

Učitelji, ki so sposobni prevzeti tudi vodstvo cerkvene glasbe, imajo pri sicer enakih okoliščinah prednost.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem semkaj vlagajo do konca meseca malega srpana t.l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranju,
dne 26. rožnika 1893.

Iz Učiteljskega tovariša 1893, str. 275.

Naši dopisi.

Iz Kovorja.

Prav redka slavnost se je vršila pri nas 3. vinotoka t.l. Blagoslovili in odprli smo novo delano šolo. Po trudapolnem delovanji krajnega šolskega sveta in blagoslovljeni podpori slavni šolskih in drugih oblastev se je dovršilo res lepo izdelano šolsko poslopje.

Omenjenega dne ob 1/2 8. uri se je zbrala šolska mladina z roditelji v šolski sobi in ob 8. uri podajo se vsi skupaj k sv. maši. Koncem sv. maše zapoje pevci "Cesarsko" in učenci gredo paroma v šolo nazaj, kjer je č. g. L. Krištoflè v navzočnosti blagorodnih g.g.c.kr. šolskega nadzornika A. Žumra, župana L. Aljančiča, starosta učiteljev J. Debelaka, umirovljenega učitelja v Tržiči, udov krajnega šolskega sveta njim na čelu predsednik J. Klemenčič in roditeljev blagoslovil šolsko poslopje. Precej potem nagovori g. župnik navzočne, zahvali se preblagorodemu g. okrajnemu glavarju in okrajnemu šolskemu svetu za pomoč pri zgradbi šole. Rastolmači pomen cerkvenega blagoslova in šole. Na to zahvali g. okrajni šolski nadzornik v imeni okrajnega šolskega sveta g. župana in g. načelnika okrajnega šolskega sveta za neumorni trud pri napravi nove šole; v daljšem govoru izroči vodstvo šole učitelju M. Debelaku in naroča ljudstvu, naj otroke redno in pridno pošilja v šolo in konča svoj govor s trikratnim "Slava presvitlemu cesarju." Učitelj pozdravi blag. g. nadzornika in navzoče. Prosi naj bi slavna šolska oblastva blagoizvolila mu pri težavnem delu pomagati z dobrim svetom in drugimi sredstvi; prosi preč. g. župnika za složno in kolegijalno delovanje v šolskih stvareh; obrne se do roditeljev in jih opozarja na pridno pošiljanje otrok v šolo in nasledke nepridnega pošiljanja. Slednjič spregovori še otrokom nekaj besed in jih napeljuje na pridnost in lepo vedenje v cerkvi, v šoli in zunaj šole.

Ko si ogledamo šolsko poslopje in sedaj še neobdelan vrt povabi nas preč. g. župnik na dober zajutrek, pri katerem nas je z raznimi dovtipi prav prijetno kratkočasil. Mej tem napije g. nadzornik slogi mej zastopanimi oblastvi t.j. c. kr. okrajnim šolskim svetom, kraj-

nim šolskim svetom, županstvom in šolskim vodstvom.

G. župan napije g. nadzorniku in učitelju, za kar se g. učitelj zahvali.

M. Debelak

Iz Zgodovine državne mešane ljudske šole v Kovorju.

Učiteljstvo

Prvi učitelj - voditelj na šoli je bil Mihael Debeljak. Imenovan je bil z dekretom deželnega šol. sveta v Ljubljani dne 29. avgusta 1893. Za njim je 6.9.1902 prišel za voditelja šole Viktor Grčar, 1906 Pavel Lavrič, 1912 Ema Mesesnel, 1913 Ana Schiffrer. 1917 je prišel v Kovor za nadučitelja Josip Bertoncelj, 1920 pa Kren Elizabete, ki se je poročila z Josipom Bertonceljnom.

Mihael Debeljak - od 3.10.1893 - 1.9.1902 je bil šolnik, vrtnar, sadjar in ustanovitelj Kmetijske podružnice v Kovorju.

Bertoncelj Josip od 4.2.1918 -

je bil ustanovitelj Gasilskega društva Kovor, Sokolskega društva Kovor, šolskega odra, postavil je spomenik v prvi svetovni vojni padlih vojakov, udejstvoval se je pri raznih prosvetno gospodarskih, socialnih in karitativnih društvih, prirejal mladinske igre in z odraslimi ter bil odlikovan z redom sv. Save V. razreda.

Šolo je obiskoval tudi pisatelj in pesnik, urednik Mohorjeve družbe in ravnatelj Marijanišča v Ljubljani dr. Jože Pogačnik.

Iz zapiskov nadučitelja Josipa Bertoncija, ki jih je pošiljal okr. šolskemu svetu v Kranju.

L. 1856 je poučeval mladino čitati in pisati tukajšnji kaplan Zorman. Do l. 1888 in bilo nikakega pouka. L. 1888 je pričel poučevati mladino čitati, pisati in računati župnik Lovro Krištofič 8-10 ur tedensko. Pouka se je na leto udeleževalo 40-50 učencev. Šola je bila v župnišču.

Dne 3. okt. 1893 je bila odprta nova šola.

Prvo leto je bilo šoloobveznih otrok: 33 dečkov in 40 deklic.

L. 1908 je bilo v vsakdanji šoli 126 učencev, v ponavljalni 28. Šolska soba je postala premajhna.

L. 1910 so oblasti sklenile prizidati šolsko poslopje. Na dražbi je delo dobil Iv. Ferabosco, zidarski mojster v Tržiču.

Poslopje je bilo v gradnji od jun. 1911 do avg. 1912.

Ovire pouka

Nalezljive bolezni: l. 1910 difterija, 1903 ošpice, jan. 1907 dušljivi kašelj, 1908 davica, 1910 škrlatinka, 1910 ošpice, 1916 ošpice, 1926 dušljivi kašelj in mumps.

Leta 1926 in 1927 so prekinili za več dni pouk zaradi poljskih del.

Od jan. 1917 do konca šolskega leta so bili v šoli nastanjeni vojaki.

Izleti šolske mladine: Dobrča, Sv. Jošt, Kropa, Begunje, Bled - Vintgar, Ljubljana

V času J. Bertoncija so se učenci tudi prosvetno udejstvovali. Prisluženi denar so porabili za nabavo odra, kulis, za izlete, Rdeči križ in potrebščine revnim učencem.

Volila šoli

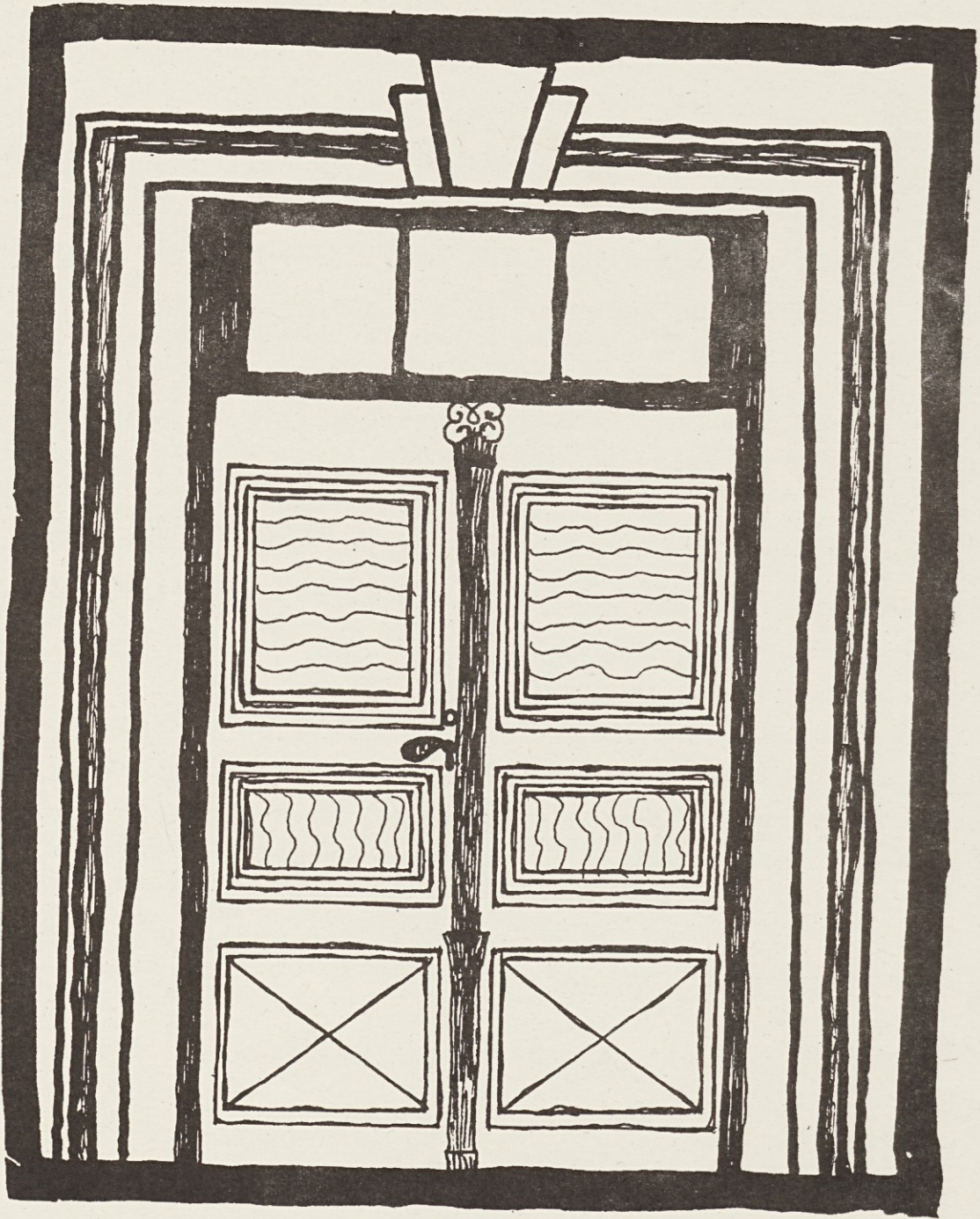
Monsignor Andrej Aljančič je l. 1894 volil 200 gld, obresti so se uporabljale za obleko revnim učencem. Ga. Marija Aljančič je 11.5.1895 podarila šoli zastavo. Baronica Renata Born je l. 1927 podarila za šolarsko in učiteljsko knjižnico 2.000 din.

Državna mešana osnovna šola
Podatki o dogodkih na šolah za časa domovinske vojna
Slovenskemu šolskemu muzeju,
Ljubljana

Kovor 1946

V šolskem letu 1940/41 je bilo vpisanih 65 dečkov in 60 deklic.
Poučevala sta J. in E. Bertoncelj.
Knjižnica: za šolarje 415 knjig, za učitelje 380.
Nemci so pregnali slov. učitelja. Poučevali so v nemškem jeziku.
Najprej sta poučevali dve učiteljici iz Češke, potem Nemki.
Šolska knjižnica je bila uničena. Nemci so knjige odpeljali.
Otroci so jih nekaj rešili in po vojni prinesli nazaj.

	kraj	št. šoloobveznih otr.
Šolski okoliš 1932:	Kovor	56
	Brezje	23
	Zvirče	22
	Hudo	5
	Hušica	1
	Loka	10

šolska vrata

Sebastijan Draksler

4. razred šol. l. 1992/93

Šolo v Kovorju sem hodil

Stari ata mi je povedal, da je hodil v kovorško šolo od leta 1939 do leta 1947. Učila sta ga učitelja Jože in Elizabeta Bertoncely.

Imeli so naslednje predmete: računstvo, slovstvo, lepopisje, zgodovina, zemljepis, telovadba, verski, petje, risanje, citanje, narava, družba, slohovščina, narorni jezik, deška in dekliška ročna dela.

Če si med poukom nagajal, si bil po pouku raprt.

Telovadbo so imeli v kovorškem grabnu. Malico so nosili s seboj, največkrat je bilo to jabolko in kruh, za pravnike pa potica.

Šolske potreščine so nosili v torbah, aktovkah ali pa v nahrbtniku.

Takrat se je šola imenovala Državna osnovna šola Kovor pri Trziču.

Pripovedoval mi je stari oče
Anton Praprotnik iz Lake

Maja Duh, 4. marec
šol. l. 1991/92

Obiskala nas je Marija Špendal

Gospo Marijo Špendal smo prosili za pogovor. Prišla je v šolo in nam začela pripovedovati o svojih otroških letih, šolanju in poklicu babice.

Hodila je v šolo Kovor. Rada se spominja šolskih let. Takrat sta poučevala Marija in Josip Bertoncely.

Pokazala nam je šolska spričevala.

Za babico se je izšolala v babiški šoli v Ljubljani. Pri svojem delu je doživela veliko srečnih in malo žalostnih trenutkov.

Najbolj je bila vesela, če se je rodil zdrav in živahen otrok.

Nekaj časa je bila terenska babica.

V kranjski porodnišnici je pomagala na svet več tisoč otrokom.

Svoje delo je rada opravljala, se ob njem izpopolnjevala in zanj dobila več priznanj.

Za obisk in prijazno sodelovanje smo se ji zahvalili in ji zaželele še veliko zdravih let.

Saša Sajovic
Jasna Benko
Jerca Maček

3. razred
šol. l. 1992/93

Vas Kovor

Yamosvoja, velika vas v Trziški bližnji okolici. Po številu prebivalstva je bila pred sto leti največja. Danes sta jo že prehiteli Bistrica in Krize. Vendar pa je s prek 500 domačimi vas še redno pomembno naselje. Poselno, če pomislimo, da jo stare listine omenja jo že v 11. stoletju. Udkerito rimsko izidovje pa izpričuje, da je tod mimo vodila stara ljubeljska cesta na Koroško.

Ykovi vas teče potok Likovec. Yicer pa je Kovor vedno manj kmečki. Zdaj velja že za izrazito delarsko vas, saj skoraj večino naseljenega prebivalstva služi kruh ali vsaj dodatni kos kruha v trziški industriji.

Yredi 16. stoletja je služboval v Kovorju župnik Peter Kupljenik, pomnejši sloviti protestantovski predikant.

Kovor krajnjega imena je karvit v temo ugibanj. Tisto, da so se stari Kovorjani radi pretepali s koli (gorenjsko kou), je seveda preveč preprosta razlaga.

U Kovorju (priznava se v bližnjem
naselju Brekovo) sta bila rojena pesnik,
urednik leposlovnih revij ter poznejši
ljubljanški nadškof Jože Pogačnik
(roj. leta 1902) in literarni zgodovinar in
univerzitetni profesor v Zagrebu, dr. Jože
Pogačnik (roj. leta 1933).

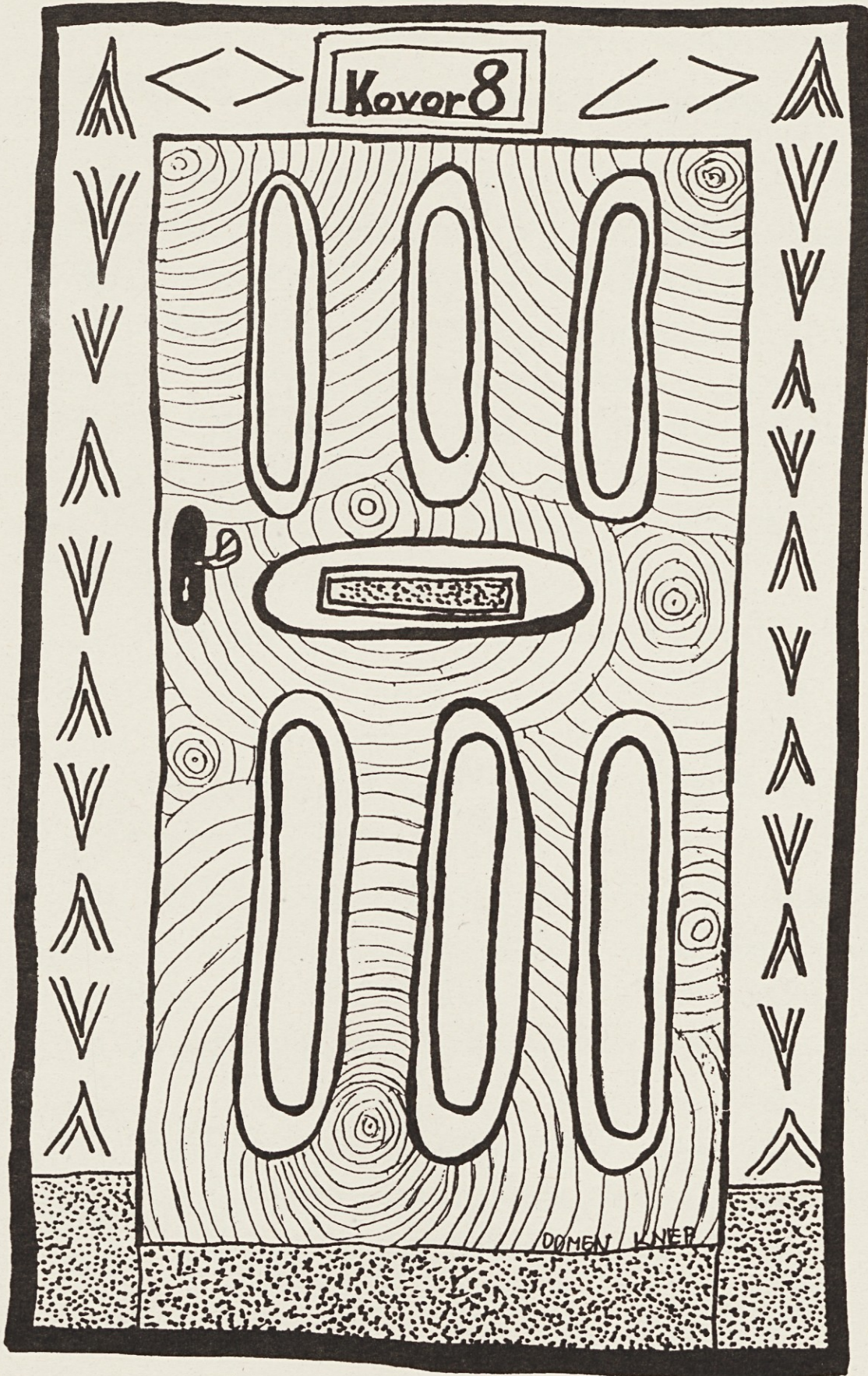
Krajinski leksikon Slovenije

Izpirala: Romana Pušarvc

4.razred šol. l. 1991/92

Kovor

Povedke in varlage

o izvornu imena vasi Slovov

Med ljudmi v Slovovju obstaja ustno izročilo, da se vas imenuje po kудourniku Slovornik. Neke druge. povedke pa pravi, da se Slovov imenuje po arboritih fontih iz vasi, ki so se velikokrat tepli o boli.

Slovov se je začel razvijati ob potočku Lihavec, v katerem se je napajala křivina. Slovovci na vsaki kmetiji so imeli bravo, z imenom Lika. Po tem imenu je tudi potoček dobil ime. V starih časih je bila voda iz Lihavca zelo čista. Tudi ribe so veliko křivele v njem. Večkrat je služila za pitno vodo in za pranje perila.

Povedal mi je gospodar
Vinco Golmajer -
Žrnovnica

Načela Monika Golmajer
4. razred, šol. l. 1991/92

V davnih časih se je kraj imenoval
Rožni dol, potem pa se je preimenoval v
Kovar.

Ustojja razlaga, da so kovarski fantje svoj
čas tuje vsiljivce nagnali s kolom. "Kov"-
rečeno po domače, naj bi dal vasi ime.
Bolj verjetno razlaga za ime Kovar
daje studenec ali kal, po domače "kav",
v dnu jarka, kjer teče likavec.
Posestniku, ki je bival ob kalu, so rekli
Klavar. Pozneje je ime prešlo na vso vas.
Po etimologiji se je beseda spremenila v
Kovar, pozneje pa v Glavor.

Iz šolske kronike izpisal:

Sebastjan Draksler, 4. raz.
šol. l. 1992/93

V 13. stoletju, okrog leta 1296, je bila pod
tedanjo trgovino speljana pot po grabnu
navzdol.

Ko so vaščani vozili tovar na vozom navzdol,
so hoteli voz kaurtariti. Zavar takrat še
niso poznali, zato so med kalera dali kol.
Kalera so se tako nehala vrteti, po tem
kolu pa je vas dobila ime.

Povedal mi je stari ata
Franc Pušavec.

Franci Pušavec, 4. raz.
šol. l. 1991/92

KOVOR IN KOVOŘJANI

Vas Kovor je nastala pred približno 557 leti na hribovitem področju. Hiše so se narlikovale. Najhne hiše so bile kajče. Pred leti je bilo samo šest kmetij: pr' Linc, pr' Markuč, pr' Jurček, pr' Šmarjz, pr' Martink, pr' Golb. Kmalu po naselitvi prvih kmetov so se preselili tudi bajtarji. Bajtarji so pomagali kmetom pri večjih kmečkih opravilih: košnji, sajenju in poliranju krompirja, želi in mlatili so žito, polivali koruza. Od kmetov so dobili v najem košček zemlje in jo obdelovali.

Po vojni so začele v Trzinu obratovati tovarne in bajtarji so se zaposlili v njih. V tovarni so dobili za opravljeno delo plačilo v denarju, tako da so lažje živeli. V starih časih so se izsolali le kmečki otroci, bajtarji pa niso imeli denarja za šolo.

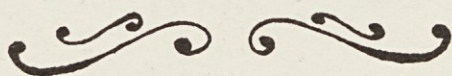
Z razvojem industrije se je Kovor začel zelo hitro širiti. V vasi se kmalu ni več narlikovalo, kje stanijejo mekdanji bajtarji in leje kmetije.

V nastanku Kovorja mi je priporočala mama, Ivanka Mihelič.

Zapisala Urška Meglič,
4. november, šol. l. 1991/92

Zanimivosti o vasi in ljudeh

Pred vasjo, v smeri proti Trziču, je v starih časih stalo **kužno namurje**. Ljudje so ga postavili v zahvalo po preboleli bolezni črne koxe. Nepremišljeni ljudje so ga podrli, ko so razširjali cesto Kovor - Trzič.

Kovor je bil v letih 1845 - 1945 **občina**, ki je vključevala naslednje vasi: Kovor, Zvirče, Bistrica, Brezje, Loka, Brdo, Vadiče, Visočje, Popovo.

Župana občine so izbirali med člani tiste stranke, ki je smagala na volitvah. Sedez občine je bil večkrat pri Hneru in pri Frčarju. Tudi moj pradedek in prapradedek sta bila večkrat župana.

Župan je imel doma **skrinjo**, ki je bila z vijaki privita v pod in vedno zaklenjena. V njej je hranil razne dokumente. Ko je na volitvah smagal drug župan, so tudi skrinjo preselili v drugo hišo.

Pripovedovala mi je babica Katarina
Golmajer

Peter Žos, 4. razred 1991/92

Vaško korito

Sredi vasi je nekdaj stalo vaško korito. Vanj je tekla studenčnica, ki je bila glavni vir pitne vode v vasi.

Samo pri nekaterih domačijah so imeli manjše, vodnjake, nekateri so hodili po vodo na kavarce.

Zajetje vode za vaško korito je bilo na levi strani ceste Glogor - Bistrica in je še danes vidno. Vodo so po ceveh napeljali do korita. Iz cevi, ki je bila dvignjena nad koritom, se je stalno matakala voda.

Človečna voda je odtekala v potok. V koritu so vaščani vodili napajat živino, iz cevi pa so jo natakali za gospodinjstvo. Ko so gospodinjke čakale, da se je voda natocila iz cevi v vedro, so si izmenjavale vaške novice.

Ko so v vasi napeljali vodovod, so vzdrževanje vodnjaka in cevi po kateri je voda pritekala, opustili.

Glavneje so tudi vodnjak podli.

Gostilničar Jurček je prostor uporabil za parkirišče. In to je še danes.

Pripravila:
babica Katarina
Golmajer

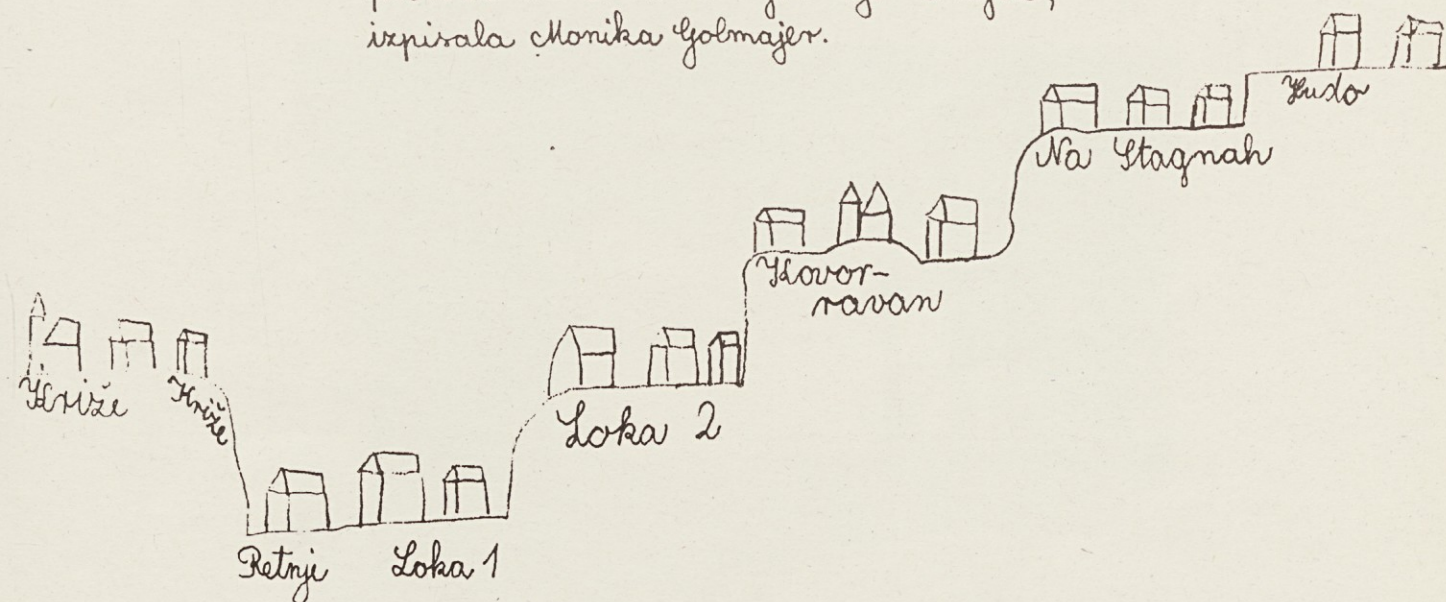
Zapisal Peter Žos 4. r.
šol. l. 1991/92

Kakšen je svet v Korošju

Nekoč sta bila koroško in kriško polje ena in ista ravnina. Tle Triška Bistrica je to ravnino razdelila na dva dela.

Prodna zemlja na koroškem polju dokazuje, da je Triška Bistrica sprva tekla na koroški strani ravnine. Nato je reka svojo strugo prestavila vedno bolj na levo in jo poglobila, dno pa razsipala s prodom. Sedaj je nastal stopničast breg, na katerem so rasla naselja in vasi: Loka, Gloor, Brezovo, Trisice.

Iz starega šolskega mrežka za spoznavanje
prirode in družbe Golmajer Majde,
izpirala Monika Golmajer.

Kamnit portal in lesena vrata pri Čučku v Kovorju

Okno z železnimi križi in portal bivše mežnarije

OBISKALI SMO NEKAJ

KOVORSKIH DOMAČIJ

Naša skupina je obiskala nekaj kovorskih domačij. Prijazni domačini so nam povedali veliko zanimivih stvari.

MUZIKOVA HIŠA

Sodi med najstarejše hiše v Kovorju.

Muzikova mama nam je povedala, da ni bila hiša še nikoli obnovljena. Zidovi so debeli več kot pol metra. Narejeni so iz kamna.

Hiša je pritlična in ima v notranjosti staro kmečko peč.

V peči so nekoč pekli kruh in potico. Za peko in kuho so uporabljali glinaste posode in pekacè.

Perilo so prali z doma narejenim milom.

Likalnike so ogrevali z žerjavico.

V starih časih so živeli skromno, a so se znali povešeliti. Ob večerih so peli ljudske in cerkvene pesmi.

Na ohceti so pili, jedli in se veselili tri dni in tri noči.

Čeprav so stari Kovorjani živeli skromno, jim je bilo lepo.

Po pripovedovanju Muzikove mame zapisala
Monika Golmajer, 4. razred

PADARJEVA HIŠA

Padarjeva hiša je stara skoraj 100 let. Zgrajena je bila leta 1896. Velikokrat je bila obnovljena. V hiši imajo še star mlinček za mletje in likalnik. Stara ženica je rekla, da mlinček še dela, vendar ga nihče več ne uporablja.

KOVOR , 74 - PRI FRČARJU

Hišo so zgradili leta 1833. V njej je bila trgovina, gostilna, nekaj časa pa posvetovalnica za otroke. Ko je bila v hiši še trgovina, so prodajali mešano blago. Pri Frčarju je tudi majhna kmetija. Pekli so tudi kruh za delavce.

Zdaj pa je stanovanjska hiša. Po domače se reče p'r Frčarju.

HIŠA PRI ŽVAGNU

Žvagnova hiša je stara več kot 200 let. Hišna številka v preteklosti je bila 20. Tudi danes je 20. Veliko let je bila v Žvagnovi hiši občina. V občini so bili trije ljudje. To so bili župan, tajnik in sluga.

Poizvedovali :

Kovor je zlata vas,
Poldi brez deva žvi,
kdor vano pride,
ven ne pride.

Monika Golmajer
Borut Hadaš
Martina Ažman
Miha Dolžan
Peter Žos

4. raz. šol. l. 1991/92

Tri kurnotovih

Kodila sem se v bajtarski hiši. Hiša stoji v hribu. Za hišo je peljala furmanska cesta. Po cesti so vozili vprežni vozovi. Ker je cesta peljala v zelo strm klamec, so morali opirati vozove, da so pripeljali do vrha klameca. To tej posebnosti je hiša dobila ime pri Operovt. Ime se je ohranilo do danes. Ko prvi svetovni vojni so polovico hiše porušili, ker so gradili cesto.

Povedala mi je Ivanka Meglič,

Zapisala Urška Meglič, 4. marec

501.1.1991/92

Značilne stare hiše, ki so do danes vsaj delno ohranile svoj videx:

pr' Žvagn, pr' Vrban, Kunštovo gospodarsko poslopje, pr' Pezdirc, pr' Padarj, pr' Mokr, pr' Frčarj, pr' Operot, pr' Čučk, pr' Trdin, pr' Snarj, pr' Mrkuč.

pr' Vrban

severni del
Mokrove
hiše

pr' Snarj

Kovarski cerkvi

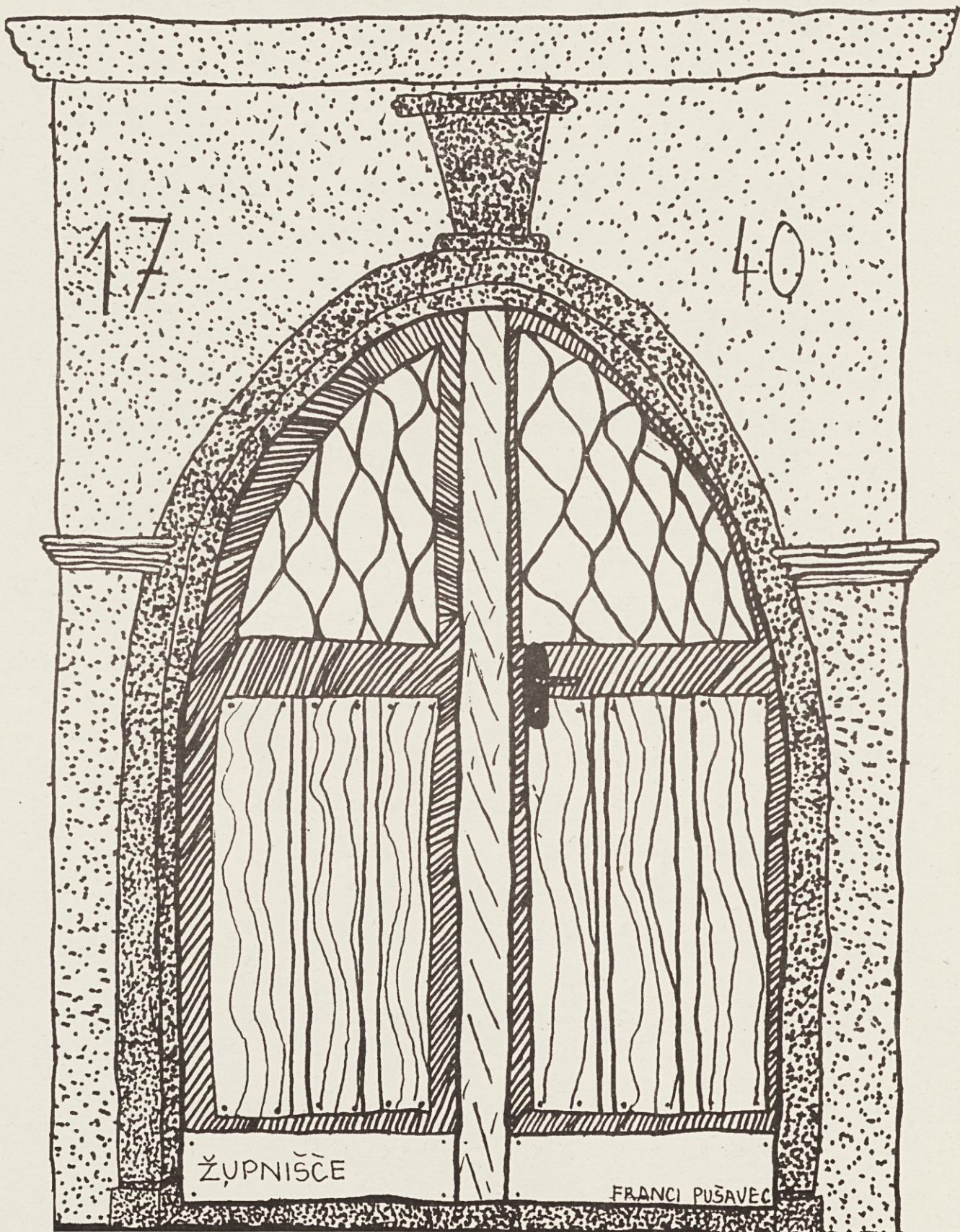
Prvotna cerkvena stavba je morala biti manjše naravnosti, saj je stala v taborstevnem obzidju, ki je delno še danes ohranjeno. Jedanjsa cerkev so tlorisom, v obliki križa s kupolo, je bila revidirana leta 1740. V cerkvi, ki je posvečena sv. Janezu Krstniku, je tudi več slik iz delavnice kronjskega slikarja Leopolda Lojnerja.

Povedala Ivanka Praprotnik

Armanda Karamet, 4. raz.
sol. l. 1991/92

Kovarska cerkev prav lepo stoji,
kakor nevesta na smeh se drži.
Lubi vi farani ste vno porablen,
k' ste jo tako ocival lepo.

ŽUPNIŠČE

FRANCI PUŠAVEC

KOVOR 23

Obrti v Kovorju

V Kovorju so se v prejšnjih obdobjih ukvarjali predvsem s kmetijstvom in z raznimi obrtni.

Največ je bilo „šustarjev“: pr' Perjak, pr' Metnek, pr' Žbet, pr' Hajžarj, pr' Jane, pr' Iščol, pr' Vrban, pr' Vetr, pr' Dubničar, pr' Erbah, pr' Štumpfaj.

V vasi so bile štiri trgovine: pr' Jurčk, pr' Frčarj, pr' Rihart, pr' Kartran.

Gostilne so bile: pr' Jurčk, pr' Rihart, pr' Vrban, pr' Snarj.

Krojaci so bili Šmonovi. Šivalo se je tudi pr' Filip in pr' Žbet.

Trije posestniki so se ukvarjali z lesno trgovino: pr' Smolej, pr' Padarj, pr' Kartink.

Moja prababica se je ukvarjala s peko kruha, katerega je tudi prodajala.

Pripovedovala: Katarina Golmajer

Peter Žos, 4. marec 1991/92

Brez dela ni jela.

Pripovedovala sem o starih obrteh

V Kovorju so bile razvite obrti:
lončarstvo, kovaštvo, mlinarstvo,
čevljarstvo, cvetličarstvo... Najbolj
razviti obrti sta bili krojaštvo in
čevljarstvo.

Delali so po cel dan. Zaslужili
so za preživetje.

Kaj vse potrebujemo za te obrti?

Za lončarstvo potrebujemo: glino, vodo,
stojalo, ki ga poganjamo ročno. Krojači
rabi: iglo, blago, sukaneč. Kovači: kladi, ogelj,
železo. Cvetličar: lončke, prst, semena,
gnojilo. Mlinar: mlin, vodo, žito.

Pripovedoval mi je stari oče
Jože Zupan.

Andreja Potočnik
4. razred

Pred kovačijo
v Kovorju
šol. l. 1991/92

Хорватия, Номер 53

Ivan Jane se je rodil leta 1878. Po osnovni šoli se je šel učiti za čevljarja. Ko se je izučil, se je zaposlil pri nekem obrtniku v Trzinu. Po večletni praksi si je vzel svojo obrt. Imel je svoje pomočnike. Ptem je delal za nekega trgovca v Trzinu.

Včasih so delali čevlje ročno: sedeli so na šustarskem stolčku, pri sebi so imeli šustarsko mizo, na kateri so imeli pripadajoče orodje: kladivo, razne kleščice, šilo, droto, smolo, s katero so posmolili usnje. Uporabljali so kopita, na kateri so nacikali zgornji del čevlja. Noto so obdelovali čevlji naprej.

Ivan Jane je bil v Dvorju paznar tudi kot čebelar, vrtnar. Veliko let je pomagal pri cerkvenih delih. Zvonil je s cerkvenimi zvonovi. Znal je igrati na harmoniko.

Ivan Jane je bil moj praded. O njem mi je pripovedoval moj stari oče, Franc Jane iz Dvorja.

Tadeja Gasperlin
4. razred, 1991/92

Šmonovi so bili krojači

Pred nekaj dnevi nas je obiskal gospod Klemenčič. Pri njih doma se reče pr' Šmon.

Kruh si je služil tako, da se je izučil za krojača. Kopal je luknje in šival obleke. Delo je bilo ročno.

Pripovedoval nam je tudi o zgodovini Kovarja. Na vasi so nečasih veliko prepevali. V Prosvetnem domu so igrali razne igre.

Najbolj je bil vesel, ko je na gasilski tomboli radel kolo.

Povedal nam je še veliko zanimivosti in prav veselje ga je bilo poslušati.

Petra Pekovec

3. razred
301. 1. 1992/93

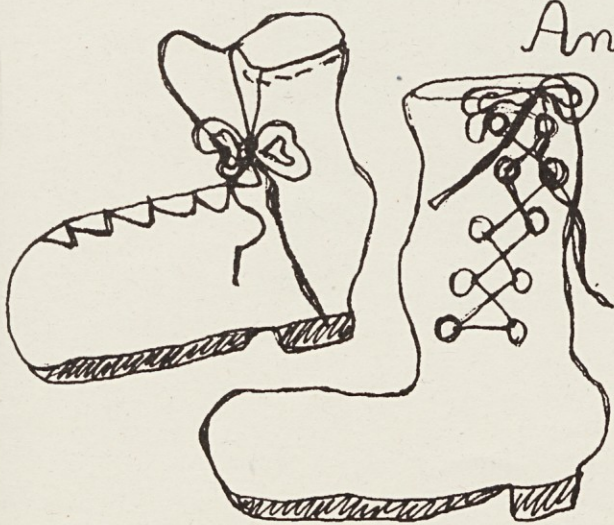

Čevljarstva so se mladi fantje učili pri Žbetu

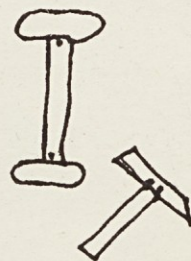
Tudi moj stari oče se je izučil tam. Zelo rad je pripovedoval, kako so preživljali vojniško dobo. Vojenci so morali biti zelo poslušni, ali pa so jih dobili okrog ušes.

V ponedeljkih čevljarji niso delali, ampak so popirvali in zdravili pivskega mačka. Vojenci so jim morali streči s pijaco in jedačo. S prvim delom so začeli šele v torek zjutraj. Če so imeli dovolj naročil, so delali kar dva dni skupaj. Tisti, ki je prodajal čevlje, je poskrbel tudi za naročila. Vojenci so pripravljali material in včasih kakšno malenkost našli. Ker je bilo vse ročno izdelano, so bili čevlji zelo trpežni.

Bredal mi je moj stari oče
Anton Mihelič.

Urška Meglič, 4. razred
1991/92

Kako so živeali

... pred

mnogimi

leti ...

Ljudje v Horonju so bili nčasih skromni. Delo je bilo ročno. Med seboj so si pomagali. Upravljali so se z obrtjo, poljedelstvom in živinorejo.

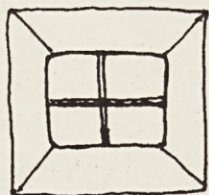
Ženske so imele veliko dela. Pekle so kruh v krušni peči. Meso so sušile v posebni sobi, ki so ji rekli dimna soba ali raufkammera.

Sušile so tudi sadje, da so ga imeli za zimo.

U dolgih zimskih večerih so se zbirali pri kakšni hiši in preživeli večer ob ličkanju koruze in zraven peli domače pesmi.

V hiši, kakor se je reklo današnji dnevni sobi, se je večer zbirala vsa družina. Mati je pletla ali šivala, otroci pa so se gnetli na krušni peči.

Pravijo, da je bilo takrat življenje veliko bolj prijetno, kot danes.

Klavdija Dobro
4. razred, 1992/93

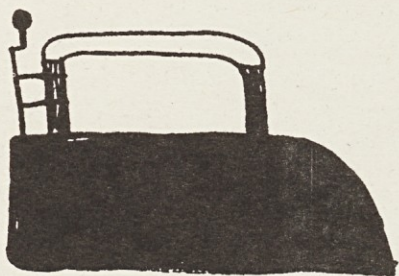
Okno s križi pr' Trdin

Gospodarsko poslopje pr' Korošc

Drobcu preteklosti

Peli so stare cerkvene in ljudske pesmi.
Vbleke so delali iz rastline lan.
Iz lana so tkali platno.
Iz platna so šili zgornje in spodnje perilo.
Likali so z železnimi likalniki na oglje.

Anja Nadišar
4. raz. 1991/92

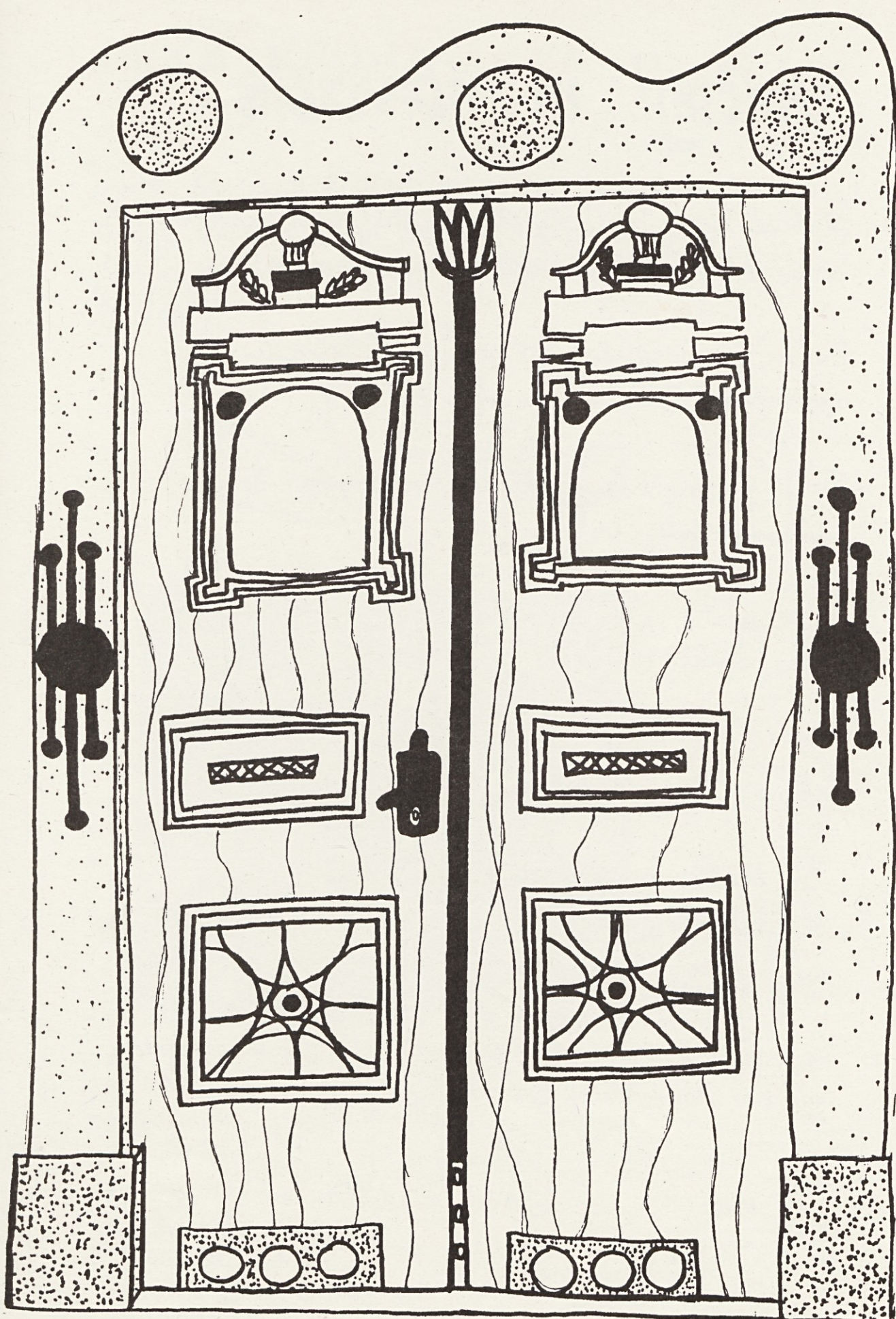
REVNEJŠI SO MORALI SLUŽIT

V preteklosti so bili tudi v Horozju težki časi.
Po domačijah so bile zelo številne družine, ki so se
težko preživljale. Zato so morala dekleta in fantje
služiti na dekle in hlapce na večje kmetije.
Nekateri so na teh kmetijah preživljali težke čase.
Z njimi so slabo ravnali. Jedli so slabo hrano.

Priporočevala: Ivanka Praprotnik

Zapisala: Ananda Karamet, 4. raz.

Šol. l. 1991/92

KOVOR 21

TEA GROS

Običaji in navade

Starejši ljudje so tiste stroke, ki niso poročevaljali, vrgli v korita za napajanje čivine.

Ko se je zručilo, so se fantje zbrali pod Kemovo hruško in peli.

Pred pravniki so čistili stanovanja in pripravljali boljše jedi.

15. avgusta so prinesli praproto v kmečko izbo pod mizo.

Ob linčostnih pravniki so obesili na okno lipove vejice.

Za božič so pokadili in poškopili z blagoslovljeno vodo hiše, gospodarska poslopja in njive.

Ženin in nevesta sta se vozila s konjsko vprego, ali pa sta hodila kar peš.

Pripovedovali:

Franc Jane
Ivanka Praprotnik
Šlibar Justina

Zbrale in napisale:

Tadeja Gasperlin
Annamanda Karamet
Anja Madušar

4. raz. 1991/92

PEKA KRUHA

Doma so imeli krušne mentrge, v katerih so gospodinje mesile kruh. Kvas so naredile iz doma pridelanega žita. Mlini so bili ob Trziški Bistrici.

Dobra beseda je kot kos kruha.

mentrga

Pribor za peko kruha in kuhanje v krušni peči: lopar, lapota, grablja, bruske, amelo, lančeni in železni lanci. Danes jih ne uporabljajo več zato, ker je vse bolj moderno.

Anja Nadišar
4. raz. šol. l. 91/92

KAKO SO KUHALI ŽGANJE

V zimskem času so se pripravljali na kuhanje žganja. Posebnost Kovorja je bila, da so se sosedi zbrali skupaj, ko so kuhali žganje.

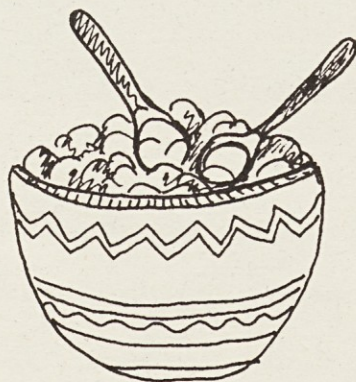
Domenili so se, da pri sosedu vzamejo liter žganja "na posodo", nakar so začeli kuhati žganje. Vsak je imel svoj VOHT'LC. Ko so končali kuho, so liter žganja kupili pri sosedu, da so ga lahko vrnili na dogovor, ki so ga sklenili.

Maja Duh,
4. razred

Povedal mi je stari ata Anton Praprotnik

Kaj so včarih jedli:

polenta
ocvirkovka
roz
štruklje
mlince
maselnik
kaša
jesprenj
žgance

obaro
glavnik
segedin
kisló zelje
kisló repo
kisló mleko
močnik
gres
ričet

Od rok do ust je dolga pot.

Besede, ki jih danes skoraj
ni več slišati

žesol - stol

štesol - skaf

klajdorkaston - amara za obleke

rodi žganci - nezabeljeni žganci

čmarc - mast

špingol - sliva

polč, masolc, firksolc - kuhinjske mreže
unce, funt - uteži za tehtnico

janča - suknjič, jopič

božjak - novec majhne vrednosti

štacunar - trgovec

pretar - lastnik majhne kmetije

čifut - adruh, goljuf

bukava - knjiga

čezin - solski zvonec

vakance - počitnice

Po pripovedovanju Ilibar Justine -
Gralnarjeve tete, roj. 1910,

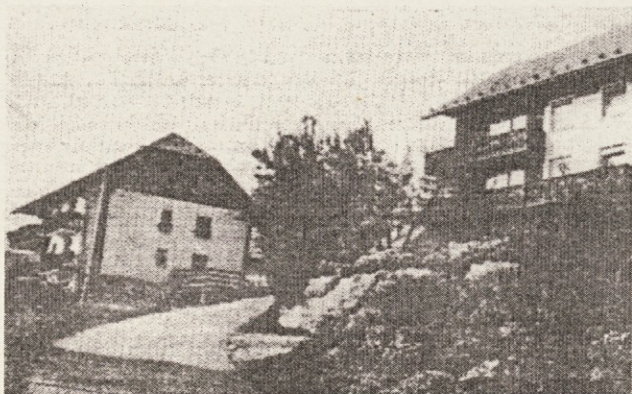
vpisala Anja Vadišar
4. razred 1991/92

VAS HUDO

Še tri čiste kmetije so danes na Hudem. Pri Bušarcu, Volbenku in Žavku. Za svoje potrebe kmetije pridelujejo koruzo, ječmen. Tudi vse več pšenice sejejo. Še pri Volbenku pa se peče kruh doma. Zemlja je tod srednje kakovosti, vsa pa je skrbno obdelana. Lepo lego ima Hudc, ves dan je tu sonce. Še kakih 400 m stran pa je smetišče. Danes smeti že kakoravajo v zemljo. Ampak pravijo, da je smok sedaj bolj onesnažen kot v preteklosti.

Romana Bušavec
4. november

Pri Pušavčevih na Hudem

Na kmetiji pri Pušavcu pridelujemo
poljske pridelke: krompir, pšenično,
rži, ječmen, fižol, repa, kelerj,
ohrovt, solato, koruzo, ajdo...

Ud živine redimo: krave,
bike, teleta.

Spomladi čistimo travnike,
obrezujemo sadna drevesa,
gnojimo njive in vrtove, sadimo
krompir in koruzo, peso, ječmen,
sojo.

Na kmetiji imamo
stroje: traktor, samonakladalnik
na seno, brano, mlin na mletje,
mehni stroj, škropilnice,
motorne koče, obračalnik na
seno, kombajn na koruzo in
pšenično, puhalnik na seno.

Glavna dela pozimi:
popravljamo stroje, cepimo drva,
vozimo drva iz gozda.

Romana Pušavec, 4. marec
sol. l. 1991/92

Anton Pušavec
pri živini

Lepo ohranjeno
okno in portal
Rožičeve hiše
na Hudem

Lesen pod
na Hudem

Ljudje na Fludem so bili poljedelci

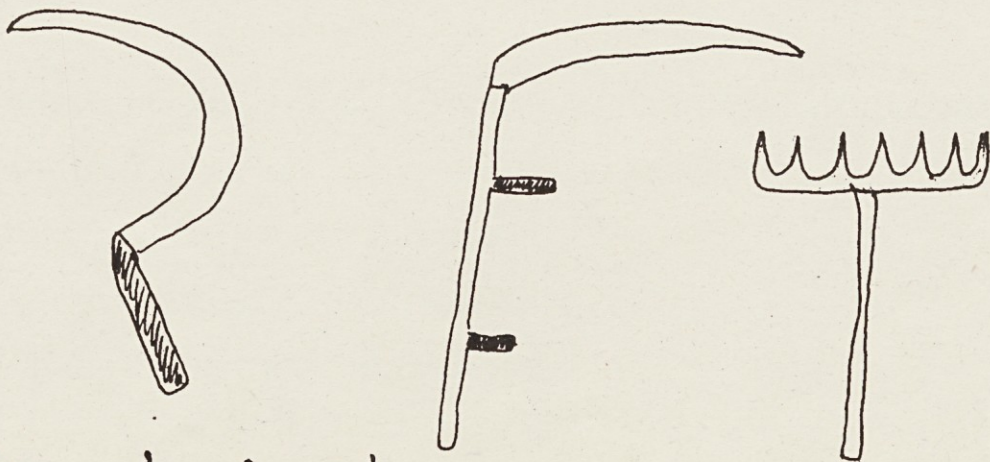
Sejali so pšenico, oves, ajdo, proso.
Imeli so več njiv, kot travnikov. Čliso
se poznali kosilnic in traktorjev. Člgive
so orali s konji in lesenim plugom.
Travo so kosili s kosami, pšenico pa
s sope.

Na Fludem dobro uspeva sadje. Pri vsaki
hiši so imeli česnje in jih imajo še danes.

Že zgodaj zjutraj so vaščani vozili
s konji prodajat česnje v Trzinč.

Iz sadja so delali žganje in most.
Pri Ponaku imamo 102 leti staro
stiskalnico za sadje.

Povedala mi je mami Francka Župan
Rob Župan, 4. raz. 1992/93

Brez potu ni medu.

Monika Golmojer

Eva Galen

Luoteja Pjanc

Martinik
Gašperlin

Martina

Tadeja

Bloma Čemler

Andreja Potočnik
Urška Meglič

Domen Knež

Tadeja
Mikelič

Amunla
Koronom

MLADE MISLI so glasilo učencev

Učnovne šole Bistrica Trzič - enote Koror.

Gradivo za glasilo so zbivali in napisali učenci
3. in 4. narreda v šol. l. 1991/92 in 1992/93.

V njem so skušali prikazati življenje v vasi Koror v
preteklosti. Obiskovali so starejše vaščane in njihova
priporočavanja napisali, kot so jih znali oblikovati po
svoje. Na račetu glasila smo navedli nekaj zanimivosti
iz šolske kronike in izpiske iz šolskega muzeja v Ljubljani.

Likovne izdelke so prispevali učenci: Domen Knez, Tea Gros,
Polona Lemlec, Franci Puzar, Andreja Potočnik, Eva Gaber,
Sebastjan Draksler, Klavdija Dolre.

Fotografije so prispevali učenci:

Borut Gladaš, šol. l. 1991/92

učenci 6. c narreda pod mentorstvom Majde Bauman.

Naslovno stran glasila je oblikovala Jolanda Tomarin.

V šolskem letu 1992/93 smo v Kororju poučevali:

Simona Zelič 1. narred

Andreja Lajovic 2. narred

Janja Šmejic 3. narred

Meta Vester 4. narred

Zahvaljujemo se:

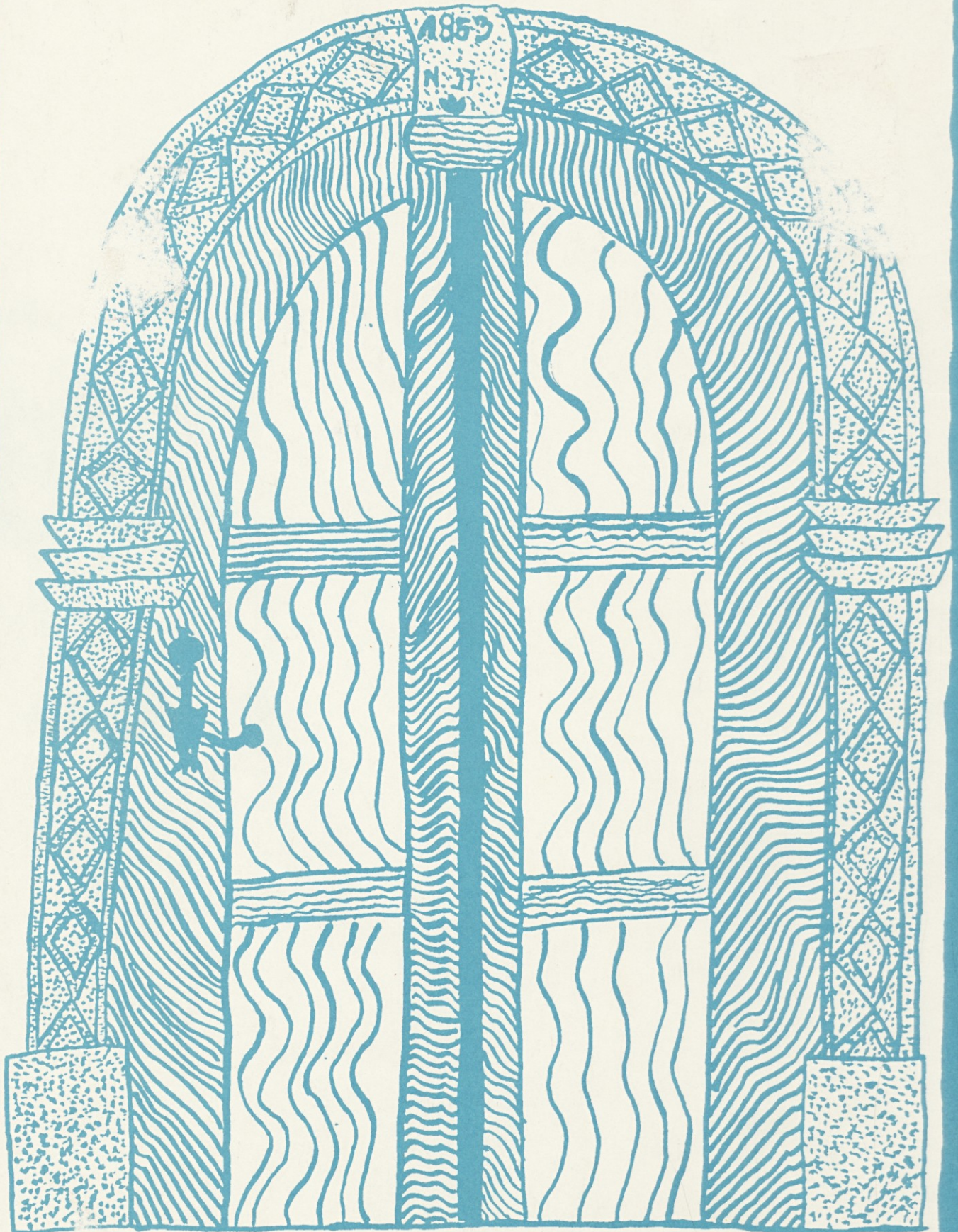
- krajanom Koroška, ki so s svojimi pripovedovanji oživili del preteklosti
- g. Jožici Koder in g. Faniki Gros za podatke iz rožske kronike in izpiske iz Šolskega muzeja
- ZKO Tržič in obrtnikom, ki so denarno omogočili izid glasila: Mizarstvo Smolej, GTP Koroška, Mokrovr hram, Srečarstvo Hlep, Tapetnistvo Dolžan, Avtomehanika Šivic, Tapetnistvo Gros, Frizerija Lonja Selko, Čistilnica Polonca, Vrtnarija Zupan.

Mentor glasila: Meta Vester

Tiskali: Tiskarna K&B Tržič

120 izvodov

V maju 1993

POLONA C. 19

KOVOR 22